

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนดีเด่น
โรงเรียนก้นถرارมณั จังหวัดศรีสะเกษ

จิณฉวัตร ปะโคทัง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุฎิบัณฉิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฉิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มกราคม 2549

ISBN 974-502-685-9

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ จินฉวีตร ปะโคทัง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชร. สุนทรายุทธ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริรัมย์)

..... กรรมการ

(ดร.สมุหฺร ชำนาญ)

..... กรรมการ

(ดร.สมศักดิ์ ลีลา)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชร. สุนทรายุทธ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริรัมย์)

..... กรรมการ

(ดร.สมุหฺร ชำนาญ)

..... กรรมการ

(ดร.สมศักดิ์ ลีลา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล จริตควร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่... ๒๔ ... เดือน... ๕/๑๕๑๘ ... พ.ศ. ๒๕๕๙

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยดีจากความกรุณา และความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชร สุนทรายุทธ รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริวิศรีศรี ดร.สมศักดิ์ ถิลา ดร.สมุทพร จำนวนู ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และสนับสนุนให้กำลังใจ เป็นอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด บุญเรือง ที่ได้กรุณาเป็นผู้ตรวจสอบ เครื่องมือเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจในการดำเนินงานวิจัย และขอขอบคุณคณะกรรมการ ผู้สอบปากเปล่าทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู นักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ และ ประชาชนชุมชนเทศบาลกันทรารมณ จังหวัดศรีสะเกษทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและความร่วมมือใน การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณมารดา และขอบคุณอาจารย์นิศยา ปะ โคทั่ง และบุตรชาย ทั้งสองคน รวมทั้งผู้อำนวยการภูวนาท ยุพานวิทย์ อาจารย์เสรี โดหนึ่ง อาจารย์ไพฑูริยาณ ก้านจักร อาจารย์จิรากุล พิพัฒน์ตันติศักดิ์ นายราชศักดิ์ มณฑล ที่ร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัย ขอขอบพระคุณ เพื่อนร่วมรุ่นนิสิตปริญญาเอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน โดยเฉพาะผู้อำนวยการ สุชาติ เสวตบดี ผู้อำนวยการคนุพล สุนทรรัตน์ อาจารย์นาทศิริ กาญจนบุรณ์ และอาจารย์ สุรีย์มาศ สุขกสิ รวมทั้งคณะครู โรงเรียนวัดละลวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ทุกท่าน ที่ทำให้เกิดวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

จิณณวัตร ปะ โคทั่ง

46820032: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน/ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

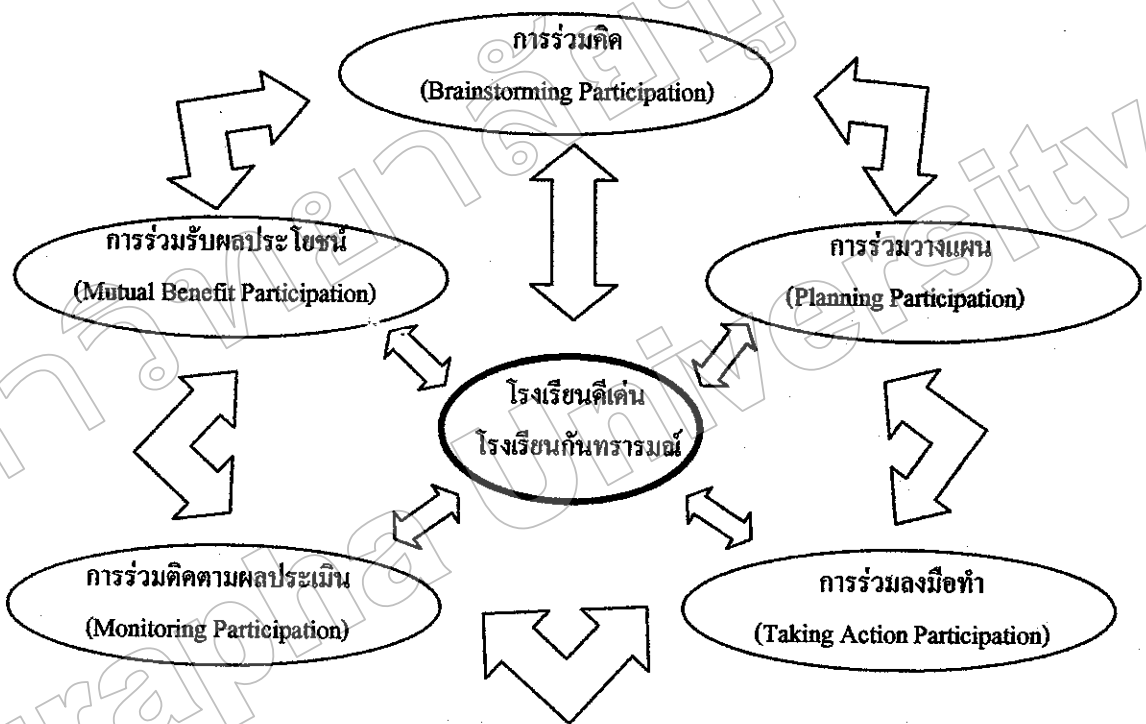
ฉันทวัฒน์ ปะโคทัง: รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ (THE MODEL OF COMMUNITY PARTICIPATION IN BASIC EDUCATION MANAGEMENT OF OUTSTANDING SCHOOL: KANTRAROM SCHOOL, SISAKET PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: ธร สุนทรายุทธ, Ph.D., นุปผา ศิริรัศมี, Ph.D., สมศักดิ์ ลิลา, กศ.ด., สมุทร ชำนาญ, กศ.ด. 179 หน้า. ปี พ.ศ. 2549. ISBN 974-502-685-9

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเงื่อนไขการมีส่วนร่วม โดยทำการศึกษาจากบุคคลหลักจำนวน 44 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ระดับลึก (Indepth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field - Note)

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่นมีอยู่ 5 กลุ่มใหญ่ คือ 1) การมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การมีส่วนร่วมแบบเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน 4) การมีส่วนร่วมในการระดมทุน และ 5) การมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยทั้ง 5 กลุ่มมีความเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน และยังพบว่ามีรูปแบบที่เป็นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น 5 ประการ คือ 1) การระดมความคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมลงมือทำ 4) การร่วมติดตามประเมินผล 5) การรับประโยชน์ร่วมกัน ส่วนเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่นพบว่า เงื่อนไขการมีส่วนร่วมมากของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมและสนับสนุนอยู่ 5 ประการ คือ 1) การมีผู้นำทางศาสนาให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการศึกษา 2) ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนช่วยเหลือสนับสนุนอย่างจริงจัง 3) การมีการรวมกลุ่มกันเองในชุมชนหลายกลุ่ม 4) คณะครูมีความสามัคคีและร่วมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 5) ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับ

ของคณะครูและชุมชน ส่วนเงื่อนไขการมีส่วนร่วมน้อยของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามี 2 ประเภท คือ 1) ชุมชนขาดความรู้เรื่องการค้าเงินการของโรงเรียนในเรื่องการจัดการเรียนการสอน 2) เงื่อนไขเกี่ยวกับระบบราชการ

จากปรากฏการณ์ที่ศึกษา สามารถนำมาสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีของ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนก้นทธารมณ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ดังนี้

46820032: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ed.D.
(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: THE MODEL OF COMMUNITY PARTICIPATION MANAGEMENT/
THE PROCESS OF COMMUNITY PARTICIPATION MANAGEMENT
OF BASIC EDUCATION

JINNAWATARA PAKOTANG: THE MODEL OF COMMUNITY
PARTICIPATION IN BASIC EDUCATION MANAGEMENT OF OUTSTANDING
SCHOOL: KANTRAROM SCHOOL, SISAKET PROVINCE. DISSERTATION ADVISORS:
DHON SUNTRAYUTH, Ph.D., BUPPHA SIRIRASSAMEE, Ph.D., SAMOOT CHAMNAN,
Ed.D., SOMSAK LILA, Ed.D. 179 P. 2006. ISBN 974-502-685-9

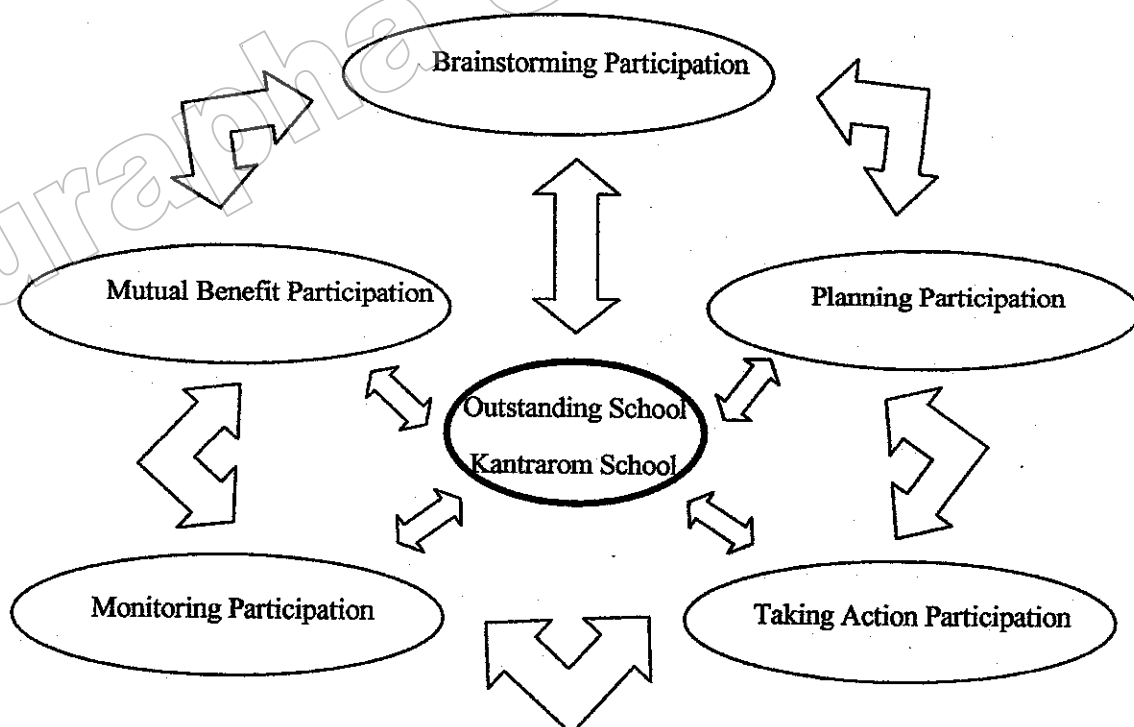
The purpose of this study was to investigate the model of communities participation in basic educational management of outstanding school: Kantrarom school, Sisaket province. The research instruments for the data collection consisted of the qualitative research of the model and the process of communities participation in management of basic education. The purposive sampling was used to select the samples of 44 key informances in community. Document study, indepth interviews, focus group discussions, observations and field-note were adopted as the methods for the data collection.

The results of the study revealed as follows: The model of communities participation in basic educational management of outstanding school comprised 1) The model of the participation with the local administration organization. 2) The model of the participation with the committee for the basic education. 3) The model of the participation with the students' parents network. 4) The model of the participation for fund raising. 5) The model of the participation for creating relationship with communities. There were dynamic and interactions between the mentioned 5 models. Besides, it was found that there were 5 processes of the model of the communities participation management for basic educational an management of outstanding schools as follows: 1) Brain storming participation 2) Planning participation 3) Taking Action participation 4) Monitoring participation 5) Mutual benefit participation.

Regarding the communities participation in basic education management of outstanding schools, it revealed that there were 5 conditions strongly supporting the basic education as follows: 1) The religion leaders supported and realized the importance of basic education. 2) The leaders of local administration organization and communities leaders strongly supported the basic education. 3) There was forming of various communities participation group among themselves. 4) The team of the teachers united and cooperated in developing the schools regularly. And, 5) The administrators were accepted among the teachers and communities.

Regarding the conditions for the low level of communities participation for the basic education management it was found that there were 2 item as follows: 1) The people in communities lack knowledge of the school curriculum management. 2) There was some conditions on beurocratic systems.

From the study of the aforementioned phenomenon, the theoretical concept of the model of communities participation in basic education management of the outstanding school, Kantrarom school, Sisaket province, could be formulated as illustrated in the following model.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
คำถามในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัยก่อนการพัฒนา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับ โรงเรียนศิเคเด่น.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน.....	17
การมีส่วนร่วมของชุมชน.....	26
ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	26
ลักษณะการมีส่วนร่วม.....	27
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา.....	31
การมีส่วนร่วมของชุมชน.....	33
รูปแบบการมีส่วนร่วม.....	35
กระบวนการมีส่วนร่วม.....	40
การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน.....	41
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	46
การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
งานวิจัยในประเทศ.....	51
งานวิจัยต่างประเทศ.....	55
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
การเลือกพื้นที่ศึกษา.....	59
ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	60
เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย.....	61
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	62
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
4 ผลการวิจัย.....	75
การเลือกพื้นที่.....	75
แนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของชุมชน.....	90
รูปแบบของกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน..	97
รูปแบบการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	98
รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	99
รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเครือข่ายของ ผู้ปกครองนักเรียน.....	100
รูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทุน.....	101
รูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน.....	103
กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	104
เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	105
เงื่อนไขการมีส่วนร่วมมากในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	105
เงื่อนไขการมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	107

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	110
สรุปผลการวิจัย.....	110
อภิปรายผล.....	115
ข้อเสนอแนะ.....	119
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก แนวคำถามการสัมภาษณ์ระดับลึก.....	131
ภาคผนวก ข แนวคำถามการจัดกลุ่มสนทนาที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	154
ภาคผนวก ค แบบสังเกตการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	173
ภาคผนวก ง สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของ เครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	176
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	179

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลัก..... 70

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย.....	8
2 ผลการมีส่วนร่วมในองค์การ.....	26
3 แสดงบันไดของลักษณะการมีส่วนร่วม.....	28
4 สรุปขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	74
5 แผนผังโรงเรียนกัณฑ์ธรรมณ์.....	85
6 รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	109

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University